

5. *Макаренко А. В.* Адміністративне право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А. Макаренко. — К.: КНЕУ, 2008. — 264 с.
6. *Мицицей Н. М.* Значення та роль приватизації у процесах трансформації національної економіки / Н.М. Мицицей // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2007. — № 5. — С. 97—102.
7. *Райт Г.* Державне управління. — К., 1994.
8. *Серебрякова Ю. О.* Договір оренди державного та комунального нерухомого майна: монографія / Ю. О. Серебрякова, М. Л. Шелухін; — Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. — Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2010. — 183 с.
9. *Спасибо-Фатєєва І.* Питання управління державною і комунальною власністю / І. Спасибо-Фатєєва // Предпринимательство, хозяйство, право. — 1999. — № 10. — С. 9—15.
10. *Старилов Ю.Н.* Курс общего административного права. — Т. 1. — М., 2002.
11. *Суханов Е. А.* Лекции о праве собственности. — М., 1991.
12. *Темиргалієв Р. І.* Теоретико-методологічні засади реалізації державного управління на регіональному рівні / Р. Темиргалієв // Економіка та держава. — 2010. — № 6. — С. 86—89.

Стаття надійшла до друку 17 листопада 2011 року.

УДК 342.734

О. М. Гришко, канд. юрид. наук, доц.
кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІЗІОЛОГІЧНИХ, ПСИХОЛОГІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК ЧИННИКІВ ВІКТИМНОСТІ

Розглянуто фізіологічні, психологічні та соціальні особливості осіб похилого віку як чинники їх віктимності.

Ключові слова: особа похилого віку, вікові особливості, віктимна поведінка, віктимність.

В статье рассматриваются физиологические, психологические и социологические особенности лиц преклонного возраста как факторов их виктимности.

Ключевые слова: лицо преклонного возраста, возрастные особенности, виктимное поведение, виктимность.

In the article examined the physiological, psychological and sociological features of the elderly persons as factors of them victim.

Keywords: the elderly persons, age-related features, victim behavior, victim.

Вірогідність стати жертвою злочину для різних людей неоднакова. У кримінології її визначають, як підвищену здатність людини через низку властивих їй моральних, фізичних властивостей, якостей і стану, виконуваних соціальних ролей у відповідних об'єктивних обставинах і суб'єктивних особливостях поведінки, стати жертвою злочинного посягання [11, с. 33]. В.О. Туляков розглядає віктимність, як соціальне, психологічне та моральне відхилення від норм безпечної поведінки, що зумовлює потенційну та реальну здатність особи стати жертвою злочину [18, с. 161]. Загальна разова віктимність властива будь-якому громадянину, оскільки у суспільстві, в якому існує злочинність, потерпілим від злочину може стати кожний його член через обставини різного характеру. Особливого значення має підвищена віктимність окремих осіб як соціально зумовлена властивість їх особистості [8, с. 90—91], наприклад, осіб похилого віку. За дослідженнями О.В. Бокова, якщо в осіб у віці від 30 до 50 років ризик стати жертвою порівняно незначний, то у осіб віком 14—15 років та осіб старше 50 років, такий ризик є достатньо високим [2, с. 83]. У результаті чого неповнолітні та особи похилого віку можуть мати вищий рівень віктимності ніж інші категорії осіб.

Дослідження особи похилого віку як жертви злочину було здійснено у працях вітчизняних і зарубіжних науковців: В. С. Батиргареевої, О. М. Джужи, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, О. Г. Кальмана, В. С. Мінської, Є. М. Моїсеева, В. І. Полубинського, К. Л. Попова, В. Я. Рибальської, Д. В. Рівмана, В. О. Тулякова тощо. Водночас комплексного дослідження сутності фізіологічних, психологічних і соціальних особливостей осіб похилого віку як чинників віктимності та актуальної кримінологічної проблеми здійснено не було, що й зумовило звернення авторки до її вивчення та аналізу.

Сьогодні в усіх країнах світу, де не є винятком і Україна, відбуваються значні демографічні зміни, збільшується частка осіб похилого віку у загальній структурі населення. За даними ООН, в 1950 р. у світі проживало приблизно 200 млн осіб у віці 60 років і старше. До 1975 р. це число зросло до 350 млн осіб. За прогноза-

ми ООН, до 2025 р. їх число зросте у порівнянні з 1975 р. на 72 % [5]. У 2005 році кожний п'ятий житель України досяг 60-річного віку. Число людей 65 років і старших, котрі у 1994 році склали 14%, у 2025 році збільшиться до 21% [12, с. 1].

Х.О. Порсева зазначає, що дані демографічного прогнозу свідчать про постійне зростання кількості осіб похилого віку в загальній структурі населення нашої держави [12, с. 1], а як наслідок — збільшилась і кількість учинених щодо них злочинів. За статистичними даними Міністерства внутрішніх справ України, у 2007 р. від злочинів постраждали 13 417 пенсіонерів; у 2008 р. — 12 535 пенсіонерів; у 2009 р. — 17 049 пенсіонерів; у 2010 р. — 28 419 пенсіонерів [17].

Старість — це закономірно наступаючий заключний етап життєдіяльності людини, що є наслідком процесу старіння. У свою чергу старіння розглядається, як неминучий, руйнуючий процес, який розвивається з віком у результаті дії екзогенних факторів, що призводять до зниження фізіологічних функцій організму та зменшення його пристосування [19, с. 11; 16, с. 5]. Тому наслідки старіння суспільства є предметом вивчення багатьох практиків, соціологів, економістів тощо. Проте, й на сьогодні, актуальним залишається питання щодо можливих наслідків процесу старіння у майбутньому. Очевидно, що вони матимуть багатоплановий характер. Зокрема, можна виділити наступні групи проблем: по-перше, демографічні та макроекономічні наслідки (зміна тривалості життя, розподіл матеріальних ресурсів); по-друге, соціальні відносини (значні зміни у системі підтримки один одного різними поколіннями); по-третє, зміни демографічної структури на ринку праці (необхідність перекваліфікації у похилому віці, зміни пропорції зайнятості серед жінок і чоловіків тощо); по-четверте, зміни функціональних спроможностей і стану здоров'я людей похилого віку (догляд за такими особами та надання їм соціальних послуг [15, с. 23—25]); по-п'яте, збільшення кількості вчинених злочинів щодо осіб похилого віку, оскільки зазначена категорія осіб через низку об'єктивних і суб'єктивних обставин не здатна самостійно протистояти злочинному посяганню. Тому «старіння» населення породжує комплекс складних не лише соціальних, психологічних, але й віктимологічних проблем. У зв'язку з цим значно зростає актуальність питання застосування заходів запобігання вчиненню злочинів щодо осіб похилого віку. Тому погоджуємося з позицією Ф. Г. Бурчака та М. Вермеша, які наголошують на доцільності комплексного підходу вивчення злочинності

не лише з позиції кримінології та кримінального права, але й з позиції соціології, загальної і соціальної психології та й інших наук, що зумовлено багатогранністю, комплексністю та складністю її предмету [3, с. 54—56; 4, с. 16].

Населення похилого віку в Україні характеризується відносно високою часткою осіб у віці 60—74 років. Серед чоловіків ця частка вища, ніж у жінок; у міського населення вище, ніж у сільського. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, особи у віці 60—74 років характеризуються певним рівнем економічної і соціальної активності, високим рівнем здоров'я і відповідно низьким рівнем соціальної і фізичної залежності. У віці 75—84 років, зазвичай, особи не зайняті в економіці, але іноді зберігають соціальну активність. Рівень їх здоров'я значно нижчий — як правило, у цьому віці з'являються нові і загострюються старі хронічні хвороби, але це не заважає літній людині жити незалежно і самостійно себе обслуговувати. Особи у віці 85 років і старші — це група літніх людей із високим ступенем залежності [10, с. 153], яка потребує у ставленні до себе особливої уваги не лише з боку рідних і близьких, але й держави зокрема, оскільки, окрім біологічного старіння, існує психологічне, яке викликає зміни у когнітивній, особистісній, мотиваційній сферах людини, а також зміни у її свідомості. Для цього віку характерними є певні умови життя, які доводиться визнати негативними або не зовсім бажаними: припинення трудової діяльності, зміна звичного статусу та соціального стану, звуження міжособистісних контактів, зменшення доходів, низький рівень соціального захисту [9, с. 133], відбуваються зміни багатьох соціальних ролей, порушуються життєві стереотипи, що зумовлює необхідність адаптації людини до нових соціальних умов [13, с. 171].

На підставі аналізу особистісних характеристик осіб похилого віку спробуємо визначити, які саме особливості зазначеної категорії осіб сприяють їх віктимізації. На думку Н. С. Пряжнікова, похилий (передпенсійний вік — приблизно з 55 років до виходу на пенсію) характеризується із соціальної сторони очікуванням пенсії (для деяких осіб пенсія сприймається як можливість «якомога скоріше розпочати свій відпочинок», для інших — припинення активного трудового життя). Провідна діяльність визначається в очікуванні «встигнути» зробіть те, що не зроблено, передати свій досвід (трудоий) послідовникам, обрати собі рід заняття на пенсії та спланувати майбутнє життя. У цьому віці

особа найбільше потребує моральної підтримки. Зміни на індивідуальному рівні характеризуються: зміною ціннісних орієнтацій, пошуку нових можливостей для самореалізації. Період після виходу на пенсію (перші декілька років на пенсії) — це період, освоєння нового соціального статусу, який з соціальної сторони характеризується зменшенням соціальних контактів із колишніми колегами та збільшення спілкування з рідними та близькими (наприклад, виховання онуків). Характеризуючи провідну діяльність, то тут основним критерієм виступає продовження трудової діяльності. Якщо особа не продовжує працювати, то для неї цей період характеризується пошуком свого значення за допомогою методу спроб і помилок у різних видах діяльності (домашнє господарство, громадська діяльність, виховання онуків тощо). В особи похилого віку, що працює, значно підвищується відчуття особистої значущості. У результаті осмислення свого життя, на індивідуальному рівні в особи проявляється відчуття гармонійності, або навпаки, що призводить до надмірного хвилювання. Так званий період стабільної старості — це період, коли людина вже засвоїла новий для себе соціальний статус, який характеризується із соціальної сторони спілкуванням із членами родини (які експлуатують вільний час осіб похилого віку або опікають його). Провідна діяльність залишається у пошуках підтвердження власної гідності, згідно принципу: «Поки я роблю щось корисне, то вимагаю до себе поваги». Якщо не вдається у повній мірі слідувати визначеному принципу, тоді особи керуються наступним: «Раніше я робив багато корисного, тому заслуговую на повагу до себе». Наступний період довголіття в умовах значного погіршення стану здоров'я характеризується відносинами не лише з рідними, але й із лікарями, сусідами з палати (якщо стаціонарне лікування) або соціальними працівниками. Виділений період стабільного довголіття відрізняється від попереднього періоду, перш за все, відносно хорошим станом здоров'я, який дозволяє особі продовжувати відносно активний спосіб життя [14, с. 113—119].

У період пізньої дорослості, людина пристосовується до нових життєвих проблем, що пов'язані із змінами її соціального статусу, рольовою невизначеністю та віковими змінами. Тому побудова нового способу життя потребує від людини значних зусиль її адаптаційних можливостей, пошуку підтримки у житті [19, с. 72—73], оскільки процес «соціального виходу» характери-

зується втратою соціальних ролей, обмеженням соціальних контактів тощо [15, с. 14]. Якщо літні люди не знаходять такої підтримки, як з боку рідних, близьких, так й інших членів суспільства, то зазвичай вони замикаються у собі, що призводить до значних психологічних змін.

Відомо, що старість завжди характеризується спадом фізичних і розумових можливостей, послабленням будь-яких інтересів, унаслідок чого особи похилого віку стають схильними концентрувати свою увагу тільки на собі та власних потребах. Якщо порівняти емоціональні переживання людей похилого та молодого віку, то можна дійти висновку, що відчуття тривожності та страху притаманне переважно першим. Особам похилого віку доводиться пристосовуватись до погіршення стану здоров'я, у деяких випадках, до самотнього життя, що має своїм наслідком втрату необхідних і бажаних контактів, беззахисність перед оточуючим середовищем, що несе, як здається особам похилого віку, тільки загрозу їх благоустрою та здоров'ю. Діти осіб похилого віку стають самостійними, влаштовуючи особисте життя, залишають батьківську сім'ю. Досліджено, що відчуття самотності викликає стрес, який провокує психологічні розлади, у тому числі й депресію, та сприяє розвитку різноманітних соматичних захворювань. Важливого значення набуває той факт, наскільки людина похилого віку здатна знайти у собі можливості пристосування до нових умов життя, знайти у ньому власне місце. Якщо людина похилого віку не відчуває своєї значущості та потрібності, у такому разі відчуття самотності, пригніченості стають ще «гострішими» [19, с. 74—76]. Самотні люди похилого віку становлять своєрідну групу ризику щодо яких «підвищена увага» злочинців.

За даними дослідження Інституту геронтології, 85 % українців, які старші 60-років, постійно відчувають себе роздратованими, 65 % — самотніми, 78 % — нікому не потрібними. Слід зазначити, що серед осіб похилого віку майже 96 % незадоволені своїм життям. Середня продовжуваність життя в Україні складає приблизно 67 років (61 рік для чоловіків, 73 — для жінок). Практично цей показник є на 13—15 років меншим ніж у європейців, які у середньому живуть до 78—80 років [20].

Розглянуті особистісні особливості осіб похилого віку (психологічні, фізіологічні, соціальні тощо), на нашу думку, виступають чинниками вразливості, які зумовлюють високу вразливість осіб похилого віку стати жертвою злочинного посягання.

Оскільки віктимність — це якісний показник, і чим вища віктимність особи, тим більша ймовірність того, що особа може стати жертвою злочину. Проте, віктимними є лише ті дії, які відрізняються від звичайної поведінки більшості жертв злочинів у подібних ситуаціях. Ця особливість поведінки підвищує ймовірність вчинення злочину [1, с. 40] стосовно зазначених осіб. Отримані результатами анкетних даних, вивчення корисливої злочинності щодо осіб похилого віку, вказують про надмірну довірливість, необережність і високу самовпевненість зазначеної категорії осіб, яку злочинці можуть використати, вчиняючи злочин щодо них. Так, 58 % респондентів серед осіб похилого віку відповіли, що можуть довіряти незнайомим людям і лише 2 % зазначили, що можуть довіряти лише «добре знайомим» особам¹.

Проблема емоційних переживань у період старості є не лише науково актуальною, але й життєво значимою, оскільки традиційно старість сприймається як вік смутку, втрат, нудьги і страждання від старечих хвороб. У працях геронтологів та психологів зазначається, що сум і горе не єдині переживання характерні для осіб цієї вікової категорії [6, с. 113—123]. Водночас природа депресії осіб похилого віку може проявлятися у тому, що, не передбачаючи у майбутньому нічого позитивного, особи зазначеної категорії перестають планувати своє життя на майбутнє. Похилий вік розглядається як кризовий, оскільки пов'язаний із значними змінами соціального статусу особи, погіршенням стану здоров'я, зниженням соціальної активності, звуженням кола спілкування тощо. Саме ці особливості, що впливають на протікання «пенсійної кризи», відносимо до соціальних чинників, які впливають на віктимну поведінку осіб похилого віку. Так, у Жмеринській психіатричній лікарні (Вінницька область) не зі своєї волі і не у зв'язку із якоюсь хворобою, а у результаті спланованих шахрайських дій, так званого «опікуна», опинилася 84-річна гр. С. Як виявилось пізніше,

¹ Анкетування проведено серед осіб похилого віку у західному (Закарпатській, Івано-Франківській, Хмельницькій областях), північному (Чернігівській області), південному (Автономній Республіці Крим), східному (Харківській області), центральному (Вінницькій, Житомирській, Київській областях і м. Києві (у територіальних центрах соціального обслуговування одиноких малозабезпечених пенсіонерів та інвалідів Дніпровського, Солом'янського та Шевченківського районів, в Організації ветеранів Святошинського району)) регіонах України.

шляхом обману, пенсіонерка поставила свій підпис у дарчій на будинок. Випадки ці непоодинокі [7, с. 4].

Слід зазначити, що наведена песимістична характеристика людей похилого віку суперечить добре відомим випадкам активної і творчої старості, оскільки зміни, які відбуваються у визначений період є індивідуальними [19, с. 79], які залежать від таких чинників як сім'я (гармонійні сімейні відносини), друзі, здоров'я, матеріальне становище, психологічний стан, активне громадське життя тощо. У цілому особи з більш високим індексом активності оптимістичніше дивляться на життя і легше, швидше пристосовуються до нових умов. Тому ймовірність їх стати жертвою злочину надзвичайно низька, оскільки віктимність особи визначається у тому, що людина в окремих життєвих ситуаціях своїми діями наражає себе на небезпеку стати жертвою злочину.

Значна частина осіб похилого віку, маючи сталий стан фізіологічного здоров'я продовжує здійснювати трудову діяльність, що дозволяє їм відчувати свою потрібність. Підтримка з боку рідних дозволяє оптимістичніше сприймати зміни у житті та шукати нові можливості реалізації своїх знань, умінь і здібностей (наприклад, виховання онуків, правнуків тощо). Проте трапляються випадки, коли стосунки у сім'ї осіб похилого віку складаються не зовсім вдало, тоді таку підтримку та допомогу вони шукають десь-інде, намагаючись знайти розуміння у зовсім незнайомих людей, унаслідок чого вони й стають жертвами злочинних посягань, а іноді про це усвідомлюють не відразу.

Отримані результати досліджень свідчать про те, що особистісне становлення у період старості може проходити двома основними шляхами:

1) виявлення у собі нових можливостей (з їх допомогою здійснюється компенсація усіх недоліків старості). Наприклад, продовження професійної діяльності, задоволення потреби у спілкуванні тощо;

2) замкнутість у своєму «внутрішньому світі», невдоволеність як собою, так і оточуючими, що пов'язане з незадоволенням перелічених нами потреб.

З огляду на зазначене, на нашу думку, критеріями, які впливають на віктимність осіб похилого віку виступають, перш за все: фізіологічні особливості віку (вади органів чуття та сприйняття, стан здоров'я), психологічні (характер, темперамент) та соціальні (недостатній рівень знань, що спричинений стрімким розвитком новітніх

технологій, низька соціальна активність, сімейний стан (відсутність рідних та близьких; наявність не зовсім вдалих (гармонійних) сімейних стосунків), невдоволеність своїм життям (що витікає із неможливості продовження професійної діяльності, або не знаходження у собі нових можливостей і втілення їх у життя), вплив соціального середовища тощо) особливості особи. Зазначені чинники й зумовлюють віктимну поведінку осіб похилого віку, а саме їх можливість через низькі суб'єктивних і об'єктивних обставин стати жертвою злочину.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що особи похилого віку, які мають вади органів чуття та сприйняття, переважно можуть стати жертвами крадіжок; особи літнього віку з погіршеним станом здоров'я стають жертвами таких злочинів як грабіж і розбій. Особи, що не обізнані у правових питаннях (недостатній освітній (правовий) рівень) можуть стати жертвами шахрайства. Вагомий вплив мають також такі особистісні особливості, як: надмірна довірливість, добродушність, нездатність швидко орієнтуватися у складних (непередбачених) ситуаціях тощо. Слід зазначити, що зазначені чинники визначають віктимологічну вразливість осіб похилого віку, яку визначаємо як сукупність притаманних особам похилого віку особливостей (фізіологічних, психологічних, соціальних), які підвищують їх віктимність. Зв'язок фізіологічних, психологічних, соціальних особливостей осіб похилого віку з злочинністю має причинний характер. Соціальні процеси, що становлять зміст цих особливостей, визначають і породжують злочинність, а отже і окремі злочини. Вони розглядаються нами як її умови, які впливають на злочинність, створюють необхідні передумови її існування, породжують можливість особи похилого віку стати жертвою злочину. Тому дослідження віктимності осіб похилого віку неможливе без вивчення та аналізу характеристики особи стосовно перерахованих чинників.

Література

1. Антонов-Романовский Г. В., Лютов А. А. Виктимность и нравственность / Г.В. Антонов-Романовский, А.А. Лютов // Вопросы борьбы с преступностью. — М., 1980. — Вип. 33. — С. 40—46.
2. Боков О. В. Организация борьбы с преступностью: монография / О. В. Боков. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2003. — 175 с.
3. Бурчак Ф. Г. Соучастие: социальные, криминологические и правовые проблемы / Ф. Г. Бурчак. — К.: Вища школа, 1986. — 208 с.

4. *Вермаш М.* Основные проблемы криминологии [перевод с венгерского С.Г. Келиной] / М. Вермаш. Под. ред. Н.А. Стручкова. — М.: Прогрес, 1978. — 272 с.

5. Віденський Міжнародний план дій з проблем старіння від 06 серпня 1982 р. // Інформ.-пошук. система із законодавства України «Право. Версія Проф».

6. *Ермолаева М. В.* Структура эмоциональных переживаний в старости / М.В. Ермолаева // Мир психологии. — 2001. — № 2. — С. 123—133.

7. *Косоговський А.* А починалося все добре... (рубрика Пригода) / А. Косоговський // Сільські Вісті від 10 серпня 2007 р. — С. 4.

8. Криминологія: Загальна та Особлива частини / [І. М. Даньшин, В. В. Голина, О. Г. Кальман, О. В. Лисодед]; за ред. І. М. Даньшина. — Х.: Право, 2003. — 352 с.

9. *Молчанова О. Н.* Специфика Я-концепции в позднем возрасте и проблема психологического витуакта / О. Н. Молчанова // Мир психологии. — 1999. — № 2. — С. 133—141.

10. Населення України — 2002. Щорічна аналітична доповідь. — К.: Інститут демографії соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2003. — 376 с.

11. Понятийный аппарат современной криминологии. Терминологический словарь / А. Г. Кальман, И. А. Христич / Под. общ. ред. В. В. Голины — Х.: Изд-во ООО ТО «Гимназия», 2005. — 272 с.

12. *Порсева Х. О.* Психологічні особливості ціннісних орієнтацій осіб похилого віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук: спец. 19.00.2007 «Педагогічна та вікова психологія» / Х. О. Порсева. — К., 2005. — 21 с.

13. *Просандеева Л.* Специфика самоцінності літніх людей / Л. Просандеева // Вікова психологія. — 2008. — № 3. — С. 171—179.

14. *Пряжников Н. С.* Личностное самоопределение в преклонном возрасте / Н. С. Пряжников // Мир психологии. — 1999. — № 2. — С. 111—122.

15. Социальная геронтология: учеб. пособ. / Е. И. Холостова, В. В. Егоров, А. В. Рубцов. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2005. — 296 с.

16. Социальная геронтология: учеб. пособ. / Р. С. Яцемирская, И. Г. Беленькая. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 224 с.

17. Стан та структура злочинності в Україні. Офіційний веб-сайт МВС України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>.

18. *Туляков В. О.* Віктимологія (соціальні та криминологічні проблеми) / В. А. Туляков. — Одеса: Юридична література, 2000. — 336 с.

19. *Филатова С. А.* Геронтология: учеб. 3-е изд. / С. А. Филатова, Л. П. Безденежная, Л. С. Андреева. — Ростов н/Д.: Фенікс, 2005. — 512 с.

20. Чайковська В. В Украине почти нет счастливых стариков / В. Чайковська. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://obozrevatel.com/news/2008/11/13/268341>.

Стаття надійшла до друку 21 листопада 2011 року.

УДК 342.6

О. Ф. Климяк,
старший викладач кафедри конституційного
та адміністративного права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто деякі аспекти парламентського контролю за діяльністю Міністерства внутрішніх справ України, що здійснюється у формі запитів і звернень народних депутатів України; проведення «години запитань до Уряду» тощо.

Ключові слова: парламентський контроль, Міністерство внутрішніх справ України, запит народного депутата України, звернення народного депутата України, «година запитань до Уряду».

В статье рассматриваются некоторые аспекты парламентского контроля за деятельностью Министерства внутренних дел Украины, который осуществляется в форме запросов и обращений народных депутатов Украины; проведения «часа вопросов к правительству» и другие.

Ключевые слова: парламентский контроль, Министерство внутренних дел Украины, запрос народного депутата Украины, обращение народного депутата Украины, «час вопросов к правительству».

The article discusses some aspects of parliamentary control over the activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which takes the form of requests and petitions of people's deputies of Ukraine, of the «Question Hour of the Government» and so on.

Keywords: parliamentary control, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the request deputy of Ukraine, appeals deputy of Ukraine», «hour of questions to the Government».